

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 126/04-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť V. M. – L., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 283/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 283/94 p o r u š i l základné právo V. M. – L., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 283/94 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. V. M. – L. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. V. M. – L. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 14 010 Sk (slovom štrnásťtisícdesať korún slovenských), ktorú je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. T. Š., K. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 9. júla 2004 č. k. I. ÚS 126/04-6 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť V. M. – L., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 283/94.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 25. februára 1994 podal na Okresnom súde Košice II návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“).

Podľa tvrdenia sťažovateľa *„Vzhľadom na povahu sporu nemožno hovoriť ani o zložitosti skutkovej, ani o jeho právnej komplikovanosti. Podľa mojej mienky k prieťahom došlo výlučne zavinením súdu“*.

Sťažovateľ uviedol, že viackrát (9. marca 1994, 8. marca 1995, 8. júna 1995, 8. decembra 1995, 19. septembra 1997, 12. januára 1998, 12. mája 1998, 15. marca 1999, 3. januára 2003, 5. decembra 2003, 11. februára 2004) urgoval pokračovanie v konaní a ani sťažnosť na prieťahy v konaní podaná predsedovi okresného súdu 10. februára 2004 nevedla k efektívnej náprave. Vo veci nie je do dňa podania jeho sťažnosti ústavnému súdu na súde prvého stupňa ešte rozhodnuté.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, prikázal okresnému súdu „*vo veci neodkladne konať*“, priznal mu finančné zadost'učinenie vo výške 100 000 Sk a trovy jeho právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd zastúpený jeho predsedom vyjadrením č. Spr. 1148/04 zo 6. augusta 2004 a sťažovateľ prostredníctvom stanoviska svojho právneho zástupcu k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 23. augusta 2004.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávani – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohoto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 19 C 283/94.

Dňa 25. februára 1994 podal sťažovateľ zastúpený advokátkou JUDr. K. P. z K. (ďalej len „advokátka č. 1“) proti odporkyni I. M. – L. z K. (ďalej len „odporkyňa“), zastúpenej advokátkou JUDr. K. H. z K. (ďalej len „advokátka č. 2“), návrh na vyporiadanie BSM (po rozvode manželstva).

Dňa 3. marca 1994 vyzval okresný súd advokátku č. 1 na predloženie plnomocenstva na zastupovanie sťažovateľa a odporkyňu na vyjadrenie k návrhu (splnené - požadované doručené okresnému súdu 9. marca 1994, resp. 16. marca 1994).

Na výzvu okresného súdu z 20. apríla 1994 uhradil sťažovateľ súdny poplatok 13. mája 1994 v kolkových známkach.

Dňa 20. júna 1994 požiadal okresný súd Slovenskú štátnu sporiteľňu Košice (ďalej len „SŠSP“) o predloženie výpisov z účtov mladomanželských pôžičiek sťažovateľa a odporkyne (výpisy doručené okresnému súdu 28. júna 1994).

Dňa 17. marca 1995 boli účastníci predvolaní na pojednávanie stanovené na 4. máj 1995. Toto pojednávanie bolo na žiadosť účastníkov (pokús o zmier) odročené na neurčito.

Sťažovateľ 9. júna 1995 okresnému súdu oznámil, že k zmieru nedošlo a že trvá na podanom návrhu.

Okresný súd 19. júna 1995 vyzval Stavebné bytové družstvo III, Košice (ďalej len „SBD“) na oznámenie zostatkovej hodnoty členského podielu k bytu účastníkov v Košiciach. (SBD oznámilo 18. septembra 1995, že zostatková hodnota bytu je 25 000 Sk).

Okresný súd 24. januára 1996 predvolal účastníkov na pojednávanie určené na 19. marec 1996. Na tomto pojednávaní konanom za prítomnosti účastníkov bol vykonaný neúspešný pokús o zmier. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom predvolania a vypočutia svedkov navrhnutých odporkyňou.

Pojednávanie stanovené na 15. október 1996 bolo pre neúčasť účastníkov a ich právnych zástupcov (advokátka č. 1 požiadala 30. septembra 1996 o odročenie pojednávania z dôvodu jej kúpeľnej liečby) odročené na neurčito.

Okresný súd 16. mája 1997 predvolal účastníkov konania a ich právnych zástupcov na pojednávanie, ktorého termín stanovil na 19. jún 1997.

Toto pojednávanie bolo na žiadosť účastníkov odročené z dôvodu vykonania pokusu o mimosúdne vysporiadanie veci v lehote 30 dní.

Na výzvu okresného súdu z 12. septembra 1997 advokátka č. 1 oznámila, že k dohode nedošlo.

Okresný súd 1. júna 1999 predvolal účastníkov na pojednávanie, ktorého termín stanovil na 7. september 1999. Na tomto pojednávaní účastníci oznámili, že v súčasnosti prebieha na okresnom súde konanie o zrušenie práva spoločného užívania družstevného

bytu (pod sp. zn. 15 C 622/99, resp. 21 C 184/99), ktorého sú účastníkmi. Z uvedeného dôvodu okresný súd konanie prerušil do právoplatného skončenia predmetnej veci.

Dňa 7. júna 2002 bol okresnému súdu doručený rozsudok Krajského súdu v Košiciach (sp. zn. 15 Co 26/02 z 10. apríla 2002), ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Košice II (č. k. 21 C 184/99-75 z 24. septembra 2001).

Dňa 14. novembra 2002 bol daný pokyn pre súdnu kanceláriu na pripojenie súdneho spisu sp. zn. 21 C 184/99 (spis bol pripojený 3. decembra 2002).

Pokynom z 20. januára 2003 bolo súdnej kancelárii uložené súdny spis sp. zn. 21 C 184/99 zapožičať Krajskej prokuratúre Košice (sťažovateľ podal návrh na mimoriadne dovolanie).

Sťažovateľ 3. januára 2003 žiadal o urýchlené pokračovanie vo veci, lebo konanie vedené pod sp. zn. 21 C 184/99 bolo právoplatne skončené 20. júna 2002 (za nájomcu bytu a členku SBD bola určená odporkyňa).

Okresný súd 19. novembra 2003 predvolal účastníkov na pojednávanie stanovené na 10. február 2004. Toto pojednávanie bolo pre ospravedlnenú neúčast' odporkyne odročené na 13. máj 2004.

Právna zástupkyňa sťažovateľa 13. apríla 2004 žiadala odročiť pojednávanie, lebo v čase od 30. apríla do 13. mája 2004 bude na dovolenke v zahraničí a sťažovateľ trvá na jej účasti na pojednávaní.

Pojednávanie (13. mája 2004) bolo odročené na neurčito.

Okresný súd 15. júla 2004 predvolal účastníkov a ich právnych zástupcov na pojednávanie stanovené na 5. október 2004.

Súdny spis sp. zn. 19 C 283/94 bol 10. augusta 2004 predložený na nahliadnutie ústavnému súdu.

K sťažnosti bola pripojená odpoveď predsedu okresného súdu č. Spr. 2340/04 z 18. februára 2004 na sťažovateľovu sťažnosť na prieťahy v konaní z 10. februára 2004.

Predseda okresného súdu v nej vykonal chronologický výpočet úkonov súdu a konštatoval, že *„Vzhľadom na vyššie uvedené chronológiu vo veci vykonaných úkonov je zrejmé, že v konaní skutočne došlo k prieťahom, nie však v takom rozsahu, ako uvádzate vo svojej sťažnosti. Prieťahy vznikli v období od 19. septembra 1997 do 28. mája 1999 a od 20. júna 2002 do 19. novembra 2003 a za tieto sa Vám ospravedlňujem. Boli však*

spôsobené aj objektívnymi dôvodmi, a to veľkým počtom nevybavených vecí aj v súdnom oddelení vo veci konajúceho sudcu, ktorých je aj v súčasnosti 887“.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prierahov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom uvedenom vyjadrení (zo 6. augusta 2004) k opodstatnenosti sťažnosti informoval o doterajšom priebehu konania a uviedol: *„Vzhľadom na vyššie uvedené chronológiu vo veci vykonaných úkonov dané konanie skutočne nemožno hodnotiť ako úplne bezprierahové. Na jeho dĺžku však malo vplyv i správanie samotného sťažovateľa, ktorý nezaplatil s podaním návrhu súdny poplatok, spolu so žalovanou opakovane požiadali o odročenie vytýčených pojednávaní za účelom pokusu o mimosúdnu dohodu a dvakrát sa nezúčastnil pojednávaní (v jednom prípade bez*

ospravedlnenia a v druhom požiadala jeho právna zástupkyňa o odročenie pojednávania). Je potrebné poukázať i na objektívnu okolnosť, spočívajúcu v prerušení konania do právoplatného skončenia súvisiaceho konania, vedeného na tunajšom súde a tiež na skutkovú náročnosť, ktorá je danému typu sporov vlastná.“

Právny zástupca v stanovisku k predmetnému vyjadreniu uviedol, že: „*S ohľadom na jeho obsah nepovažuje za nutné reagovať na jednotlivé tvrdenia, pretože správanie sa sťažovateľa prispelo k prietahom v relatívne malom rozsahu.“*

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom Okresného údu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 283/1994, ktoré trvá už vyše 8 rokov a v ktorom sťažovateľ vystupuje ako navrhovateľ, došlo k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3.1 Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že posudzovaná vec nie je sporom, ktorý by bolo potrebné považovať za tak zložitú vec, ktorá by ovplyvňovala doterajšiu dĺžku konania.

3.2 Pri hodnotení ďalšieho kritéria (správania sťažovateľa v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom. Sťažovateľ sa o priebeh konania zaujímal (viacnásobné urgovanie pokračovania v konaní, sťažnosť na prieťahy v konaní) a promptne reagoval na výzvu okresného súdu na zaplatenie súdneho poplatku).

Uhradenie súdneho poplatku až na výzvu okresného súdu 2 mesiace a 2 týždne po nápade veci (v uvedenej dobe však okresný súd zabezpečoval aj predloženie plných moci od advokátov a vyjadrenie odporkyne k návrhu), prípadne odročenie pojednávania (4. mája 1995, resp. 19. júna 1997) na žiadosť účastníkov k dôvodu vykonania pokusu zmierlivého vyriešenia sporu (spolu v trvaní 6 mesiacov a 3 týždne) neboli takými skutočnosťami, ktoré by zásadnou mierou ovplyvnili doterajšiu dĺžku konania.

3.3 Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že konanie na okresnom súde, ktoré začalo vo februári 1994, prebieha doteraz, t. j. vyše deväť rokov bez toho, aby súd vo veci meritórne rozhodol. V tejto súvislosti zároveň konštatuje, že okresný súd bol

- od 28. júna 1994 (doručenie výpisov zo SŠSP na základe výzvy okresného súdu) do 17. marca 1995 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní vyše ôsmich mesiacov,
- od 19. septembra 1997 (oznámenie advokátky č. 1, že k mimosúdnej dohode medzi účastníkmi nedošlo) do 1. júna 1999 (predvolanie na pojednávanie), t. j. vyše 20 mesiacov a
- od 7. júna 2002 (doručený rozsudok krajského súdu) do 19. novembra 2003 (predvolanie na pojednávanie), t. j. 17 mesiacov.

bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda vyše 46 mesiacov (takmer štyri roky) neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa

sťažovateľ počas súdneho konania nachádza. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k prieťahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecí ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto prieťahy, nemožno v posudzovanej veci akceptovať. Ako je to už uvedené pod bodom 3. 2 (hodnotenie správania sťažovateľa), úhrada súdneho poplatku až na výzvu okresného súdu a odročenie dvoch pojednávaní na vykonanie pokusu o zmier nie sú skutočnosťami majúcimi podstatný vplyv na doterajšiu dĺžku konania v predmetnej veci.

Prerušenie konania do právoplatného ukončenia sporu vedeného pod sp. zn. 21 C 184/99 (od 7. septembra 1999 do 7. júna 2002) ako obranu okresného súdu ústavný súd akceptoval.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v napadnutom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk z dôvodu, že *„Spory medzi manželmi o rozdelenie ich spoločného majetku už aj z toho titulu, že k nim dochádza po rozpade manželstva, sú do značnej miery frustrujúce.*

Psychicky zle na mňa vplýva neustále, najmä však dlhotrvajúce oživovanie konfliktov medzi mnou a odporkyňou v spore“. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľa, ústavný súd uznal za dôvodné priznať mu finančné zadosťúčinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu) považuje za primerané vo výške 40 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) 25. júna 2004 a vyjadrenie z 23. augusta 2004. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za tri úkony teda predstavujú 13 602 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 14 010 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2004